

NORGES HØYESTERETT

Den 25. juni 2004 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2004-01113-A, (sak nr. 2004/739), straffesak, anke,

A

(advokat Arne Meltvedt)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Paal Chr. Aartun)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel:** Saken gjelder straffutmåling for trygdebedrageri og unndragelse av merverdiavgift. Spørsmålet er om det bør idømmes samfunnsstraff.
- (2) Skien og Porsgrunn tingrett avsa 10. desember 2003 tilståelsesdom med slik domsslutning:
 - ”1. A født 00.00.1962 dømmes for overtredelse av merverdiavgiftloven § 72 nr. 2 annet ledd jf. nr. 3 og straffeloven § 270 første ledd nr. 1 jf. annet ledd, jf. straffeloven § 62 første ledd til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager.”
- (3) A anket til Agder lagmannsrett over straffutmålingen og gjorde gjeldende at ubetinget fengsel var for strengt. Agder lagmannsrett avsa 14. april 2004 kjennelse med slik slutning:
 - ”Anken forkastes.”
- (4) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Han har gjort gjeldende at hans omsorgsansvar overfor sin samboer, som har betydelige psykiske problemer, ikke er tilstrekkelig vektlagt. Prinsipalt bør dette tilsi at han idømmes samfunnsstraff, subsidiært at straffen nedsettes.
- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.*
- (6) A er en 41 år gammel mann, samboer, med en stedatter på 16 år, for tiden uten arbeid. Han har fra før en dom av 30. oktober 2000 fra Sandnes herredsrett der han ble dømt til

45 dagers betinget fengsel for bedrageri og promillekjøring. De forholdene han nå er domfelt for, skjedde i prøvetiden for denne dommen. Straffeloven § 54 nr. 3 kommer ikke til anvendelse, da saken ikke ble begjært pådømt ved tilståelsesdom innen seks måneder etter utløpet av prøvetiden. Det skal nå utmåles straff for en overtredelse av merverdiavgiftsloven § 72 nr. 2 annet ledd jf. nr. 3 og ett bedrageri.

- (7) Overtredelsen av merverdiavgiftsloven skjedde ved at han i perioden 9. august 2001 til 23. september 2002, i egenskap av innehaver av et enkeltmannsforetak i malingbransjen, i hensikt å unndra avgift unnlot å registrere virksomheten i avgiftsmanntallet, og ikke sendte pliktige omsetningsoppgaver til avgiftsmyndighetene, til tross for at virksomheten i perioden hadde en omsetning på minst kr 678 828, herunder utgående merverdiavgift med kr 133 128.
- (8) Overtredelsen av straffeloven § 270 skjedde ved at han, mens han drev dette enkeltmannsforetaket, i perioden 1. april 2002 til 11. oktober 2002, forledet ansatte i trygdeetaten til å utbetale seg sykepenger med til sammen kr 94 780, idet han fortiet at han hadde inntekter fra sitt eget firma. Han har erkjent forholdene, og forklart at han handlet som han gjorde fordi han trengte pengene til eget bruk, herunder til sin samboer som var syk og hadde store medikamentutgifter.
- (9) Begge de forholdene han nå er dømt for har hver for seg et omfang og en grovhet som gjør at de ut fra praksis som et utgangspunkt medfører ubetinget fengselsstraff. Allmennpreventive hensyn gjør seg sterkt gjeldende i slike saker. Om avgiftsunndragelser viser jeg til blant annet til Rt. 1995 side 1622. Trygdebedrageriet gjelder et beløp som er betydelig større enn Høyesterett i tidligere avgjørelser har lagt til grunn som en veiledende grense mellom betinget og ubetinget fengselsstraff, jf. eksempelvis Rt. 2002 side 1403. Begge handlingene er utført i en periode da han hadde forholdsvis store inntekter, som for øvrig også er unndratt beskatning.
- (10) For så vidt gjelder avgiftsunndragelsen peker jeg på at A faktisk fakturerte oppdragsgiveren – ett og samme malerfirma i hele perioden – for merverdiavgift, mens han i stedet beholdt pengene selv. Trygdebedrageriet er også graverende ved at det skjedde i en periode da han var i arbeid og hadde store svarte inntekter fra sitt firma. Jeg legger også en viss vekt på at forholdene skjedde i prøvetiden for en betinget dom for bedrageri.
- (11) A har vist til at han har et spesielt omsorgsansvar for sin syke samboer, som etter det opplyste har store psykiske problemer etter en vanskelig oppvekst med seksuelt misbruk og mishandling. Hun er heller ikke i stand til å ta skikkelig vare på sin datter på 16 år alene. Til støtte for dette er det lagt frem erklæringer fra pensjonert lege Lars Mygland og psykolog Tore Gunstein Nilsen. Mygland bygger sin vurdering på den kontakt han har hatt med samboeren fra juli 2000 og frem til han pensjonerte seg, og opplyser at hun etter dette ikke har villet gå til noen annen lege. Nilsen bygger også sin vurdering på tidligere kunnskap, og da i forbindelse med søknad om uføretrygd og billighetserstatning fra staten i 2001. Erklæringene ble også lagt frem for lagmannsretten, og begge forklarte seg, den ene ved telefonavhør. Lagmannsretten uttaler om dette:

”Anken er særlig begrunnet med hensynet til tiltaltes samboer. Slike personlige hensyn får mindre betydning i saker hvor straffenivået særlig er begrunnet i allmennpreventive hensyn. Lagmannsretten betviler ikke at samboeren har hatt en meget traumatisk oppvekst og har psykiske problemer. Hun har etter det opplyste tidligere vært truet av

sin egen familie, men forholdet skal nå være bra. Videre har hun en datter på snart seksten år som bor sammen med henne, og som etter det opplyste skikker seg vel. Selv om tiltalte sikkert har vært til god støtte for samboeren, kan lagmannsretten vanskelig se at hun ikke skulle greie seg uten ham i den forholdsvis korte tid det tar å sone den fastsatte straff.”

- (12) Jeg er enig i lagmannsrettens utgangspunkt når det gjelder vekten av slike hensyn. Jeg finner det videre, ut fra det jeg har sagt om bakgrunnen for erklæringene, vanskelig å overprøve lagmannsrettens vurdering – som bygger på umiddelbar bevisføring – av betydningen av disse hensynene i dette tilfellet. Jeg tilføyer at det ikke er fremlagt supplerende erklæringer eller opplysning for Høyesterett i anledning anken. Jeg konkluderer dermed med at hensynet til samboeren ikke kan tilsi at A ikke idømmes en ubetinget fengselsstraff.
- (13) Den utmålte straff – fengsel i 120 dager – synes ikke for streng, den tidligere domfellelsen tatt i betraktning. Tilståelsen – som kom etter at forholdene var avdekket – er etter mitt syn tilstrekkelig vektlagt. Heller ikke det faktum at en større del av de unndratte beløp nå er tilbakebetalt – i det alt vesentlige ved trekk i løpende ytelser og tvungen innfordring – kan få særlig betydning.
- (14) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

(15)	Dommer Matningsdal:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(16)	Dommer Gjølstad:	Likeså.
(17)	Dommer Tjomsland:	Likeså.
(18)	Justitiarius Schei:	Likeså.

- (19) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.